

Lubicz-Łapiński, Łukasz

**Osadnictwo drobnego rycerstwa na
pograniczu mazowiecko-litewskim w XIV-XV
w.**

"Juchnowieckie Szepty o Historii", [1], 2016,
s. 13-[23]

Zdigitalizowano w ramach projektu pn. Budowa platformy "Podlaskie Czasopisma Regionalne", dofinansowanego z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (umowa SONB/SP/465121/2020).

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Udostępniono do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Łukasz Lubicz-Łapiński

Osadnictwo drobnego rycerstwa na pograniczu mazowiecko-litewskim w XIV–XV w.

Podlasie jako jeden z młodszych regionów Polski zostało ukształtowane i zasiedlone w stosunkowo późnym okresie. Zasięg tej geograficzno-historycznej krainy wyznacza wąski pas ziemi o szerokości ok. 30–100 km biegnący z okolic Augustowa przez Goniądz, Tykocin, Suraż, Brańsk, Drohiczyn po miasteczko Mordy na Podlasiu zabużańskim. Tereny te w średniowieczu były areną walk pomiędzy sąsiadującymi organizmami państwowymi, które za wszelką cenę chciały podporządkować sobie słabo zaludnione pogranicze. Pomimo tego, że wzmiankowane powyżej ziemie utworzyły w XVI w. województwo podlaskie, historia północnej i południowej części Podlasia przebiegała nieco inaczej.

Pozostające przedmiotem niniejszej rozprawy północne Podlasie, odpowiadające swym terytorium w czasach staropolskich ziemi bielskiej, we wczesnym średniowieczu było pograniczem Mazowsza z ludami bałtyckimi: Prusami, Jaćwingami i Litwinami. Mazowsze, które do państwa Polan włączono prawdopodobnie w X w., jeszcze przed panowaniem Mieszka I, najprawdopodobniej na wschodzie miało naturalne granice wyznaczone rzekami: Łęk, Biebrza, Narew i Nurzec, choć odtworzenie granicy państwa polskiego na tym odcinku z okresu X–XIII w. wydaje się niemożliwe z powodu braku źródeł pisanych. Pierwsze osadnictwo w północno-wschodnim rejonie państwa polskiego zapewne nasiliło się wraz z okrzepnięciem na tych terenach władztwa piastowskiego, tuż po poskromieniu buntu Masława. W XI–XII w. osadnictwo skupiało się prawdopodobnie wśród nowo budowanych grodów piastowskich: Łomży,

Wizny i Tykocina. Osadnicy, którzy w XII w. przybyli tu z zachodu, zasiedlili tereny położone do linii Narwi oraz Bugu w okolicach Drohiczyna¹. Na wschodniej rubieży mazowieckiej osadnictwo było dość intensywne, o czym wspomina dokument Konrada Mazowieckiego z ok. 1239 r., w którym wymieniono uposażenie biskupów płockich na terenie kasztelanii święckiej (odpowiadającej mniej więcej współczesnemu zasięgowi powiatu wysokomazowieckiego)². O mazowieckiej siatce osadniczej na tych terenach świadczą grodziska w Niewiarowie, Grodzkich czy też Święcku, datowane na XI–XIII w.

Jednocześnie terytorium pograniczne pozostawało w zainteresowaniu książąt ruskich, którzy już w początku XI w. kierowali swą ekspansję w stronę Jaćwieży, osiągając rzekę Narew w okolicach Suraza. Opanowanie tych terenów wiązało się z udziałem Rusinów w wyprawie przeciwko Miećławowi, którą wsparli Kazimierza Odnowiciela. W zamian za pomoc udzieloną polskiemu władcy otrzymali ziemię nad Bugiem i górną Narwią, gdzie zbudowali grody Suraz, Drohiczyn i Mielnik, rozpoczynając etap osadnictwa ruskiego na tych terenach³. Mimo zmiany przynależności państwowej nadnarwiańskich terytoriów utrzymywało się tu nadal osadnictwo mazowieckie. Świadczą o tym zna-

¹ S. Zajączkowski, *Najdawniejsze osadnictwo polskie na Podlasiu*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 1936, t. 5, s. 13.

² *Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis*, t. 1, wyd. J.K. Kochanowski, Warszawa 1919, s. 301, 303.

³ J. Wiśniewski, *Osadnictwo wschodniej Białostoczczyzny: geneza, rozwój oraz zróżnicowanie i przemiany etniczne*, „Acta Baltico-Slavica” 1977, t. 11, s. 8.

leziska archeologiczne, szczególnie wspólne cmentarzyska łączące różne typy pochówków⁴.

W XII–XIII w. na pogranicze mazowiecko-ruskie zaczęły najeżdzać przygraniczne plemiona bałtyjskie. Kolejne rejsy Prusów i Jaćwingów doprowadziły do zniszczenia pierwotnego osadnictwa⁵. Mimo ich pokonania przez Krzyżaków w latach 1278–1283 coraz bardziej uciążliwym sąsiadem byli Litwini. Chociaż w 1279 r. książę mazowiecki Bolesław poślubił córkę księcia litewskiego Trojdena, najazdy litewskie nadal nękały Mazowszan w początkach XIV w. Kolejne najazdy krzyżackie i litewskie uniemożliwiały nowe osadnictwo na tych terenach.

Ustabilizowanie sytuacji politycznej nastąpiło dopiero w połowie XIV w. W 1343 r. w Bratjewie książę mazowiecki Siemowit II zawarł traktat z Krzyżakami regulujący północną granicę Mazowsza, która przetrwała niezmienną do 1945 r.⁶ Wschodnia granica z Litwą (teren zwany później Podlasiem) w ciągu kolejnych wieków niejednokrotnie ulegała zmianom. Kilkanaście lat po ustaleniu granicy z Krzyżakami 14 sierpnia 1358 r. Siemowit II zawarł układ graniczny z księciem litewskim Kiejstutem⁷. Wschodnia granica Mazowsza stała się wschodnią granicą (do rzeki Supraśli) późniejszego województwa podlaskiego. Ostatni najazd litewski na Mazowsze miał miejsce w 1376 r.⁸

W 1382 r. trwały walki o Podlasie – książę Janusz I, korzystając z konfliktu Jagiełły z Kiejstutem, zajął Drohiczyn i Mielnik, spustoszył Suraz, Bielsk, Kamieniec, oblegał Brześć. Ziemie te jednak zmuszony był oddać Litwie w 1385 r. po zawarciu unii w Krewie. Był to również czas ubiegania się o koronę Polski po śmierci Ludwika Węgierskiego. Jednym z kandydatów popieranym silnie przez Wielkopolan był książę mazowiecki Siemowit IV. Aby uzyskać fundusze na ten cel, książę zastawił Krzyżakom ziemię wiską (wraz z powiatem goniądzkim). Plany mazowieckiego władcy pokrzyżowała unia w Krewie w 1385 r., a w tym samym roku musiał też oddać Litwie odzyskane po ponad pół wieku ziemie (choć na bardzo krót-

⁴ Tamże, s. 9.

⁵ J. Wiśniewski, *Początek i rozwój nowego osadnictwa w ziemi łomżyńskiej w końcu XIV i w XV wieku*, „Studia Łomżyńskie” 1981, t. 1, s. 28–30.

⁶ Tamże, s. 33.

⁷ Tamże, s. 34.

⁸ J. Wiśniewski, *Początki Białegostoku i okolicznego osadnictwa*, w: *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. 4, red. H. Majecki, Białystok 1985, s. 10.

ko, bo po sześciu latach w 1391 r. król Władysław Jagiełło zrzekł się ziemi drohickiej z grodami: Drohiczyn, Mielnik, Suraż i Bielsk⁹).

W tym samym okresie ważyły się również losy północno-wschodnich rubieży księstwa. Zastawiona Krzyżakom wschodnia część ziemi wiskiej wraz z grodem w Goniądzu w 1398 r. została przez nich przekazana Litwie. W ten sposób oddano tereny położone między Biebrzą i Brzozówką oraz dawną Jaćwież między rzekami Łęk i Netta. Pomimo protestów ze strony książąt mazowieckich powiat goniądzki nigdy już nie powrócił do Mazowsza. W 1402 r. od państwa krzyżackiego odzyskano jedynie pozostałą, zachodnią część ziemi wiskiej¹⁰.

16 Litwa nie poprzestała na podboju swych zachodnich ziem pogranicznych i w początkach XV w. zajęła pozostałe w rękach Mazowszan grody podlaskie. Ostatnia aneksja litewska nastąpiła w 1425 r., kiedy to książę litewski Witold zajął mazowiecki okręg z grodem Tykocin. Po raz ostatni władza Mazowsza nad tymi terenami powróciła w 1440 r. po zabójstwie Zygmunta Kiejstutowicza. Książę Bolesław IV na cztery lata objął władzę nad tymi ziemiemi. Ostatecznie w 1443 r. ziemia drohiccka odkupiona została przez Kazimierza Jagiellończyka za 6 tys. kop groszy praskich, z kolei

⁹ H. Samsonowicz, *Dzieje polityczne*, w: *Dzieje Mazowsza do 1526*, Warszawa 1994, s. 215–216.

¹⁰ J. Wiśniewski, *Osadnictwo wschodniej Białostoczyzny...*, s. 11.

rok później Litwa zajęła powiat węgrowski, wcinając się klinem w środkowe Mazowsze.

W latach 1440–1444 ziemie podlaskie po raz ostatni znalazły się pod wpływem i władztwem książąt mazowieckich¹¹. Jeszcze w 1458 r. książęta mazowieccy Bolesław i Władysław bezskutecznie upominali się o zwrot powiatu węgrowskiego i goniądzkiego. Mimo poparcia ze strony Korony ziem tych już nie odzyskano, a spory trwały aż do końca istnienia Księstwa Mazowieckiego. Jeszcze w latach 1513–1514 wyznaczano na sejmie wileńskim komisarzy do poprawienia granic z Polską i Mazowszem, od 1444 r. granice te jednak nie zostały zmienione. Ostatecznie Podlasie pozostało w granicach Wielkiego Księstwa Litewskiego do 1569 r.

Początek osadnictwa drobnego rycerstwa i jego zasięg

Ustabilizowanie stosunków z sąsiadami umożliwiło ponowne zasiedlenie opustoszałych ziem przygranicznych. Książęta mazowieccy akcję kolonizacyjną rozpoczęli już pod koniec XIV w. Osadnicy wywodzili się głównie z drobnego rycerstwa, choć niektóre rejony zasiedlano ludnością chłopską. Pierwsze nadania ziem dla rycerstwa datuje się na lata siedemdziesiąte XIV w. Władcą, który zapoczątkował proces zasiedlania wschodniego Mazowsza, był książę Siemowit III. W 1373 r. założył Ostrołękę i nadał prawa miejskie Wiźnie¹². Od 1374 r. ziemia wiska i dystrykt nowogrodzki (późniejsza ziemia łomżyńska i część Podlasia) przypadły Januszowi I – wspinałemu gospodarzowi i kolonizatorowi tych terenów.

Osadnicy sprowadzani na ziemie pograniczne wywodzili się z głębi Mazowsza. Książę Janusz rycerstwu z ziemi ciechanowskiej, zakroczymskiej, warszawskiej, a nawet płockiej nadawał niezamieszkałe puszcze¹³. Fala osadnicza posuwała się w miarę regularną linią od zachodu. W pierwszym etapie trwającym do początku XV w. zagospodarowano ziemie wokół nowo założonych miast – Ostrołęki, Łomży, Nowogrodu. Z tego okresu pochodzą erekcje pierwszych parafii na tych terenach¹⁴. Ludność chłopska osadzana była głównie we wsiach przyległych do nowych miast,

¹¹ Tamże, s. 12.

¹² C. Brodzicki, *Ziemia Łomżyńska do 1529 roku*, Warszawa 1999, s. 15–16.

¹³ J. Wiśniewski, *Rozwój osadnictwa na pograniczu polsko-rusko-litewskim od końca XIV do połowy XVII w.*, „Acta Baltico-Slavica” 1964, t. 1, s. 122.

¹⁴ Parafie: Smlodowo, Wizna, Łomża, Ostrołęka.

w nielicznych dobrach książęcych, późniejszych królewskich¹⁵. Pozostałe ziemie zasiedlano drobnym rycerstwem.

Największa część nadań dla szlachty pochodzi jednak z okresu po 1410 r. Pokonanie Krzyżaków pod Grunwaldem umożliwiło pełniejsze zasiedlanie ziem na północ od Narwi. Jednocześnie główna fala osadnicza ruszyła na wschodnie rubieże Księstwa Mazowieckiego.

Książęta swe ziemie pograniczne rozdawali przeważnie w nadziałach dziesięciowłokowych lub ich wielokrotności. Wiązało się to z feudalnym prawem rycerskim – otrzymujący nadanie byli zobowiązani do służby wojskowej na koniu o wartości czterech grzywnien, w lekkim uzbrojeniu (tzw. półbrojku) z kopią¹⁶. Podstawą służby rycerskiej na Mazowszu było stawianie jednego konnego z 10 włók ziemi. W przypadku niestawienia się na wyprawę wojenną zarządzoną przez księcia rycerz tracił nadane dobra¹⁷.

Do 1425 r., a więc w ciągu niemal jednej dekady, książę Janusz rozdał rycerstwu większość ziem położonych w powiecie zambrowskim oraz w okolicach Tykocina. W ten sposób ogromne połacie ziemi zasiedlone zostały przez drobne rycerstwo z Mazowsza¹⁸.

Sprawa zasiedlania Podlasia przez żywioł mazowiecki jest trudniejsza do odtworzenia. Podczas gdy dla większości osiedli wschodniego Mazowsza można odnaleźć datę nadania książęcego, to w przypadku wsi braci szlacheckich osiadłych na Podlasiu operować możemy jedynie przedziałami czasowymi. Brak dokumentów nadań z ziemi bielskiej i drohickiej tłumaczyć należy krótką przynależnością tych terenów do książąt mazowieckich. Gdy Litwa objęła władztwo nad tymi ziemiami, wprowadzono dokumenty z kancelarii wielkiego księcia¹⁹.

Możemy się domyślać, że osiedlenie drobnej szlachty na Podlasiu nastąpiło przede wszystkim za panowania książąt mazowieckich – Janusza I (1391–ok. 1405) i Bolesława IV (1440–1444). Polską akcją kolo-

---

¹⁵ Starostwa: łomżyńskie, ostrołęckie, wiskie, nurskie, ostrowskie.

¹⁶ S. Russocki, *Elementy wspólnoty w osadach drobnoszlacheckich Mazowsza (XV–XIX w.)*, „Zeszyty Naukowe Filii UW w Białymstoku” 1977, z. 19, t. 4, s. 180.

¹⁷ C. Brodzicki, *Ziemia Łomżyńska...*, s. 27.

¹⁸ J. Wiśniewski, *Początek i rozwój nowego osadnictwa...*, s. 60.

¹⁹ Tenże, *Rozwój osadnictwa...*, s. 123.

nizacyjną na Podlasiu początkowo popierali także wielki książę Witold i Zygmunt Kiejstutowicz²⁰.

Najprawdopodobniej najwcześniejszą kolonizacją rycerską na prawie feudalnym północnego Podlasia objęto obszar środkowej Narwi – najdłużej pozostający pod władaniem książąt mazowieckich. Osadnictwo rejonu obejmującego współczesny powiat wysokomazowiecki musiało nastąpić w pierwszych dekadach XV w. Świadczą o tym wzmianki w księgach mazowieckich sądów w Łomży i Zambrowie o rodach pozostałych po przesunięciu granicy z Litwą²¹. Z pewnością już w latach 1420–1444 istniała tu ustabilizowana siatka osadnicza²².

Osadnictwo w dawnym powiecie goniądzkim, zastawionym wcześniej zakonowi krzyżackiemu, a następnie przekazanym książętom litewskim, prawdopodobnie było wtórnym osadnictwem z zachodniej części ziemi wiskiej położonej na zachód od Biebrzy. Wskazują na to liczne, powtarzające się nazwy osiedli, szczególnie na terenie parafii w Trzciannem, odpowiadające pierwotnym gniazdom na Mazowszu. Podlaskie miejscowości Chojnowo, Mrocзки czy Wilamówka powtarzają się w sąsiednim powiecie wąsowskim, Wiszowate powstało najprawdopodobniej jako kolonia Wiszowatych z powiatu kolneńskiego, miejscowość Kulesze była zapewne wtórnym gniazdem Kuleszów z parafii Kulesze Kościelne w ziemi bielskiej, podobnie jak Milewo, które być może powstało od Milewa w parafii kobylińskiej.

W wyniku intensywnej kolonizacji drobnorycerskiej rubieże księstwa zostały skolonizowane głównie szlacheckim elementem osadniczym, co wpłynęło na kształt i późniejszą strukturę społeczną tych ziem. Do połowy XV w. tereny do linii Narwi, Biebrzy i Netty zostały rozdane w niewielkich nadziałach ziemskich rycerstwu z głębi Mazowsza bądź też przekazane miejscowym osadnikom jako nowe działki. Skalę osadnictwa

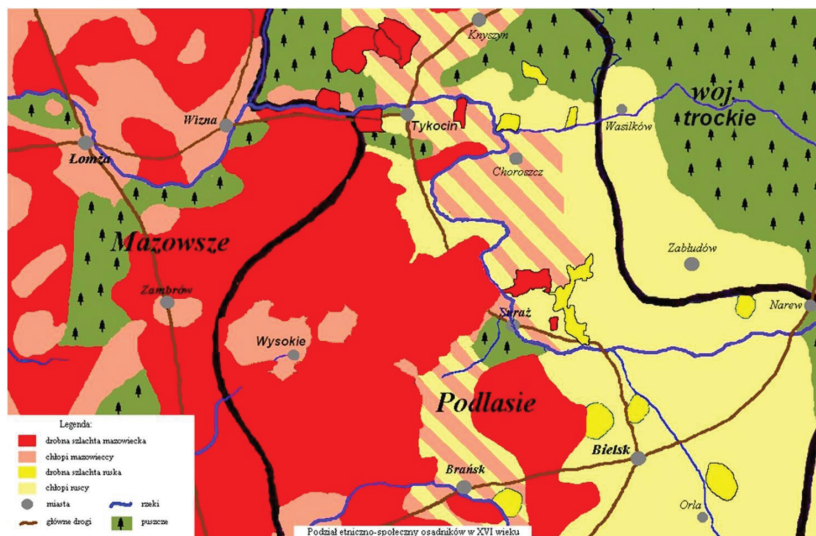
---

²⁰ A. Jabłonowski, *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym*, t. 6: *Podlasie*, cz. 2, s. 179.

²¹ Kuleszowie z Kulesz wzmiankowani byli w 1421 r. w księgach grodzkich łomżyńskich, Wnorowscy z Wnor w 1444 r. w księgach zambrowskich (por. I. Kapica, *Herbarz Ignacego Kapicy Milewskiego (dopelnienie Niesieckiego)*, Kraków 1870, s. 195, 456).

²² Ł. Lubicz-Łapiński, *Osadnictwo rycerskie w powiecie zambrowskim od końca XIV do połowy XV w. na tle procesów osadniczych na Mazowszu Północnym*, „Zeszyty Regionalne” 2004, nr 2, s. 10.

i jego zasięg wraz z zaznaczeniem analizowanych w pracy okolic obrazuje powyższa mapa.

20

Potwierdzeniem ram czasowych, w których doszło do kolonizacji, mogą być daty erekcji parafii rzymskokatolickich. Najstarsze parafie na Podlasiu powstały w pierwszej połowie XV w. (Kuczyn w 1419 r., Dąbrowa w 1423 r.)²³. Parafie na terenach drobnoszlacheckich fundowane były przez ogół braci. Niektóre z nich pochodzą z końca XV w. (Kulesze, Jabłoń, Sokoły), mimo tego, że tereny te zamieszkałe były już w pierwszej połowie tego wieku. Należy jednak pamiętać, że ufundowanie parafii nie było rzeczywistą datą jej powstania, a jedynie uposażeniem istniejącego już kościoła w ziemię²⁴. Jak podaje Jerzy Wiśniewski, sieć parafialna ukształtowała się w pierwszej połowie XV w.²⁵ Na ziemiach Podlasia zamieszkałych

²³ T. Jaszczółt, *Fundacje kościelne na Podlasiu do końca XV w.*, w: *Kościół a państwo na pograniczu polsko-litewsko-białoruskim. Źródła i stan badań*, Białystok 2005, s. 21.

²⁴ W 1471 r. dziedzice z Sokół i Kruszewa zapisali kościołowi parafialnemu część swoich ziem. Podobnie w 1493 r. uczynili mieszkańcy Kulesz (zob. I. Kapica, *Herbarz Ignacego Kapicy Milewskiego...*, s. 382).

²⁵ J. Wiśniewski, *Rozwój osadnictwa...*, s. 123.

przez drobną szlachtę istniało już wówczas kilkanaście parafii rzymskokatolickich²⁶.

Wsie drobnej szlachty mazowieckiej odznaczały się kilkoma specyficznymi elementami wynikającymi z charakteru ich osadnictwa. Z reguły nowo powstającą wieś zakładała większa rodzina bądź kilka rodzin połączonych ze sobą więzami krwi. Z czasem wspólnota rodzinna rozszerzała się i jej nowi członkowie decydowali się na zakładanie swych siedzib z dala od pierwotnego

gniazda. W ten sposób wokół starej osady w wyniku podziałów majątkowych powstawały filialne przysiółki dające początek nowym wsiom²⁷.

Przykładem obrazującym powstanie wsi drobnoszlacheckich może być grupa miejscowości Sikory położonych w parafii Kobylin Borzemy. Pod koniec XV w. Sikory należały do Mikołaja i Jakuba Sikorów. W 1489 r. Mikołaj podzielił swoje dziedzictwo między pięciu synów: Pawła, Bartłomieja, Tomasza, Piotra i Wojciecha, z kolei Jakub między swoich synów: Bartłomieja i Jana. W ten sposób powstały załążki późniejszych wsi Sikory: Pawłowieża, Bartkowieża, Tomkowieża, Piotrowieża, Wojciechowieża, Bartyczki i Janowieża, zasiedlone przez potomstwo tych rycerzy. Podobnie odbywało się to w przypadku badanych okolic.

Charakterystyczna także dla wsi szlacheckiej była jej dwu- lub nawet trójczłonowa nazwa. Pierwszy składnik nazwy zawierał element wspólny dla wszystkich osad i był nazwą rodową lub rodzinną. Najczęściej nazwa wsi pochodziła od jej pierwszego osadnika, przy czym mogła to być zmieniona forma jego imienia (np. Cibory od Ścibora z Kołak, Gosie od Gosława z Kijewic, a także inne wsie: Rzędziany, Markowo) lub od przydomku (czego przykładami są takie nazwy wsi, jak: Kulesze, Kapice, Rytele,

²⁶ A. Jabłonowski, *Polska XVI wieku...*, s. 218.

²⁷ S. Russocki, *Elementy wspólnoty...*, s. 184.

Kurzyny czy choćby Wiszowate i Łapy). W niektórych przypadkach nazwa wsi przywędrowała wraz z osadnikami, którzy nowo zakładane siedziby na Podlasiu nazywali tak samo, jak swoje dawne mazowieckie gniazda (np. Chojnowo, Grochy, Milewo)²⁸. Nazwa wsi mogła również pochodzić od cech charakterystycznych danego terenu, będąc wcześniej nazwami rzek lub lasów (np. Brzozowo)²⁹. Drugi człon nazwy miejscowości rządził się podobnymi prawami, przy czym w większości przypadków był nazwą gałęzi rodu³⁰. W przypadku niewielkiej liczby kolonii drugim członem nazwy rozróżniano miejscowość starszą i nowszą, jak np. Zdrody Stare i Nowe, Łupianka Stara i Nowa.

Do osiedlania się wybierano grunty położone w pobliżu wody – strumienia lub rzeczki. Kosztowny i kłopotliwy system budowy studni nie sprzyjał osadnictwu w głębi obszarów leśnych³¹. Widoczne jest to dość wyraźnie także w przypadku obserwowanych okolic szlacheckich. Takimi ciekami wodnymi były większe rzeki w regionie, jak Narew, Biebrza, czy też mniejsze strumienie: Rokitnica, Ślina, Awissa, Liza.

W drugiej połowie XV w. siatka osadnicza osad rycerskich była już w większości ukształtowana. Książęta litewscy nie byli już zainteresowani kontynuacją akcji osiedleńczej, szczególnie po złamaniu potęgi zakonu krzyżackiego w wojnie trzynastoletniej.

Schyłkowym etapem kolonizacji rycerskiej był wiek XVI i ostatnie nadania, jakie poczyniono głównie dla rodzin bojarskich w parafii Dobrzyniewo (wsie: Kulikówka-Szaciły, Leńce i Jaworówka) czy też w okolicach zamku tykocińskiego. Kolonie drobnego rycerstwa wraz z nowymi pokoleniami z puszcząńskich osad powoli zamieniały się w coraz liczniej-

---

²⁸ Zygmunt Gloger wykazał, że nazwy kilkudziesięciu wsi podlaskich powtarzają się w ziemi ciechanowskiej (zob. Z. Gloger, *Kilka wiadomości o szlachcie zagonowej mazowieckiej i podlaskiej*, „Niwa” 1878, t. 8, s. 495).

²⁹ Przykłady takie wymienia J. Wiśniewski. Od nazw strumieni licznie przecinających gęste lasy wschodniego Mazowsza pochodzą nazwy takich wsi, jak: Kołomyja, Dzierzbia, Łabna, Jabłonka i in. (J. Wiśniewski, *Początek i rozwój...*, s. 90).

³⁰ Tamże. Wyraźnie widoczne jest to w grupie wsi Cibory, których drugie człony nazw były przydomkami zamieszkującego je rodu: Cibory-Kończki, Gołockie, Krupy, Szpinaki, Tury, Opiełaki, Witki itd.

³¹ A. Wyczański, *Wieś polskiego odrodzenia*, Warszawa 1969, s. 16.

sze okolice szlacheckie, dając początek typowej dla tych terenów warstwie społecznej, jaką była drobna szlachta.